

DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2020.20>

УДК [342.9:343.98](477)

А. О. Казаров,

старший науковий співробітник лабораторії інженерно-транспортних досліджень Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5560-8652>, e-mail: exp2014@ukr.net

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИМИ ПРИГОДАМИ

Розглянуто принципи адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами. Принципи судово-експертної діяльності розподілено на загальні та спеціальні. Виявлено загальні та спеціальні принципи адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами. Визначено також, що спеціальні принципи тісно пов'язані із загальними.

Ключові слова: принципи, судово-експертна діяльність, адміністративні правопорушення, дорожньо-транспортна пригода, адміністративно-правове регулювання, право, адміністративне право.

Постановка наукової проблеми. Кількість дорожньо-транспортних пригод в Україні щороку збільшується. Унаслідок цього кількість справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, та кількість експертиз і експертних досліджень за цими справами також збільшується. Проведення експертиз і експертних досліджень урегульовано законами України та іншими нормативно-правовими актами, де зазначено принципи судово-експертної діяльності в Україні¹. У науковій юридичній літературі розглянуто питання, що стосуються принципів адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності. Однак, проблемні питання щодо згаданих принципів у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, ще не цілком розглянуто й не остаточно розв'язано. Саме тому розгляд питання щодо принципів адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, дедалі набуває актуальності.

¹ Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ (зі змін. та допов.)//*Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. № 28. Ст. 232.

Аналіз основних досліджень і публікацій. О. Ключев зазначає, що вимоги світового співтовариства до стандартизації судово-експертної діяльності актуалізують необхідність формування її теоретико-правових засад і створюють передумови для реформування експертного забезпечення правосуддя¹. Е. Сімакова-Сфремян дослідила питання реформування судово-експертної діяльності й необхідності вдосконалення законодавства України про судово-експертну діяльність². Крім того, принципи адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності досліджували В. Галуцько, Р. Тополя, О. Єщук, Р. Саунін, О. Олійник, Е. Сімакова-Сфремян³ та ін.

Мета статті: визначити принципи, на яких здійснюється адміністративно-правове регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами; розглянути поняття принципів судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами.

Викладення основного матеріалу дослідження. Принципи є основою діяльності будь-якої галузі. Судово-експертна діяльність та адміністративно-правове регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, не є винятком.

На підставі аналізу наукової юридичної літератури, використання знань з теорії права, правових актів у цій сфері, ми сформулюємо загальні та спеціальні принципи адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами.

У словнику іншомовних слів «принцип» визначено як: «1) внутрішнє переконання людини; основне правило поведінки; 2) те, що лежить в основі певної теорії науки»⁴.

¹ Ключев О. М. Удосконалення експертного забезпечення правосуддя: теоретичні, правові та організаційні аспекти//*Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*: зб. наук. пр. Харків, 2019. Вип. 19. С. 102. URL: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2019.08> (дата звернення: 01.12.2020).

² Сімакова-Сфремян Е. Б. Про необхідність удосконалення законодавства щодо здійснення судово-експертної діяльності в Україні//*Там само*. С. 118. URL: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2019.09> (дата звернення: 01.12.2020).

³ Галуцько В. В., Тополя Р. В., Єщук О. М., Саунін Р. Д. Адміністративно-правове регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів: монографія. Херсон, 2015. 179 с.; Олійник О. О., Галуцько В. В., Єщук О. М. Адміністративно-правове регулювання судово-експертної діяльності: монографія. Херсон, 2015. 224 с.; Сімакова-Сфремян Е. Б. До питання удосконалення деяких положень нормативно-правових актів щодо експертного забезпечення правосуддя України//*Актуальні питання судової експертизи та криміналістики*: мат-ли Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 90-річчю створення ХНДІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса (Харків, 7—8.11.2013). Харків, 2013. С. 36—38.

⁴ Чаговець Р. В., Самсонов Г. В., Шлепаков А. М., Пересипкін В. Ф. та ін. Словник іншомовних слів. Київ, 1975. С. 547.

За Г. Губіним, «термін “принцип” (від лат. *principium* — початок, першооснова) прийнятий усіма науками, в тому числі юриспруденцією. Теоретичну і практичну значимість цього поняття, а точніше, категорії — переоцінити неможливо»¹.

Науковці висловлюються щодо філософського принципу так: «Філософський принцип динамічної збалансованості внутрішніх протилежностей полягає у прагненні будь-якої системи до самозбереження як цілісності з внутрішньо врівноваженою структурою в умовах дії універсального закону зростання безладдя зумовлює існування замкнутої системи “право — правопорушення”»². Згідно із зазначеним принципом будь-яке правопорушення створює таке право, що припинить це правопорушення, при цьому кожне право буде порушене. Із зазначеного правила виключення відсутні, оскільки порушують і заповіді Біблії, і внутрішні документи закладів та установ. У зв'язку з цим спеціально призначені особи (зокрема, посадові) зобов'язані робити все можливе для збереження в сучасному суспільстві режиму дотримання всіх прав і запобігання цим порушенням.

У найбільш загальному вигляді науковці в галузі права викладають своє розуміння принципів права як керівної засади (ідеї), що визначає спрямованість і зміст правового регулювання суспільних відносин. Значення принципів права полягає в тому, що вони концентровано відображають найсуттєвіші ознаки права, є його квінтесенцією та сутністю³.

Спрямовуючи свої погляди на розуміння принципів адміністративного права, Ю. Битяк доречно, на нашу думку, вважає, що це вихідні, об'єктивно зумовлені фундаментальні засади, відповідно до яких функціонують та формуються система і зміст цієї галузі права⁴.

Слушною є також думка В. Голованова в частині, що принципи, як і закони, є відображенням об'єктивного змісту дійсності, виступаючи в ролі своєрідних засобів організації будь-якого процесу пізнання. Їхній зміст має спільні ознаки: історичність буття, об'єктивність змісту, логічну форму тощо. Отже, принцип, зі свого боку, є законом у гносеологічній функції, а закон — це принцип методології пізнання⁵.

Підбиваючи підсумки, можемо дійти висновку, що принципи виступають відображенням об'єктивного змісту дійсності (у цьому разі — адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні). Також можемо стверджувати, що принципи відіграють роль, так би мовити,

¹ Губін Г. Ефективність дотримання принципів судово-експертної діяльності/ Офіційний сайт громадської організації «Наукова спільнота». URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1358> (дата звернення: 10.03.2019).

² Бачинін В. А., Журавський В. С., Панов М. І. Філософія права. Київ, 2003. С. 58.

³ Юридична енциклопедія: у 6 т./редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.), М. П. Зюблук, В. П. Горбатенко та ін. Київ, 2003. Т. 5. С. 128.

⁴ Галуцько В. В., Тополя Р. В., Єщук О. М., Саунін Р. Д. Зазнач. твір. С. 55.

⁵ Голованов В. Н. Закони в системі научного знання. Москва, 1970. С. 82.

засобів, за допомогою яких організовано будь-який процес пізнання. Принципи є підґрунтям, основою, фундаментом не лише цього виду діяльності, а й усього механізму адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності (зокрема, в Україні) ¹.

Отже, на слушну думку науковців-правників, принципами судово-експертної діяльності (зокрема, в Україні) є керівні фундаментальні теоретичні та практичні засади, що будують основу практичної діяльності експерта в межах його повноважень, прав і обов'язків, урегульованих законом, та засади конкретної експертизи. Це принципи незалежності судового експерта (експерт не має перебувати в будь-якій залежності (матеріальній чи службовій) від будь-якої сторони); повноти й об'єктивності експертних досліджень (раціональне та правильне добирання методик, прийнятих в експертній практиці, для комплексного системного дослідження з метою з'ясування максимально об'єктивної істини); дотримання професійної етики судового експерта (професійна поведінка судового експерта відповідно до нормативних документів, усвідомлення та дотримання моральних норм, зважаючи на професійну деформацію); максимального збереження об'єктів, наданих для експертного дослідження (намагання мінімально нашкодити об'єкту дослідження); законності (усі дії у процесі судово-експертної діяльності мають перебувати в межах закону й відповідати йому); дотримання законних інтересів, прав і свобод фізичних та юридичних осіб; допустимості використання засобів, способів і методів проведення експертних досліджень (обраний метод проведення має адекватно відповідати характеру експертного дослідження) ².

У своїй праці Г. Губін зазначає, що судово-експертна діяльність ґрунтується на низці принципів, що забезпечують незалежність і неупередженість судового експерта під час проведення судових експертиз і гарантують експертові свободу вибору необхідного методу дослідження. Як свідчить практика, до переліку принципів слід додати принцип науковості, адже саме він допомагає вдосконалювати методіку проведення дослідження, впроваджувати нові способи, методи, методичні рекомендації та ін. ³

Проведення судово-експертної діяльності (зокрема, в Україні) має ґрунтуватися на принципі науковості. Це означає, що експертні засоби для дослідження (методи, методики та інші технології) повинні відповідати науковим даним, експертні дослідження слід проводити з використанням сучасних досягнень науки й техніки. Однак, наразі відсутнє розуміння, чому принцип науковості не зазначено в чинному Законі. Хоча із започаткуванням експертних установ на науковість звертали увагу, навіть зазначаючи це в назвах експертних установ (наприклад: кабінети *науково-судової експертизи*,

¹ Галуцько В. В., Тополя Р. В., Єщук О. М., Саунін Р. Д. Знач. твір.

² Принципи судово-експертної діяльності/Офіційний сайт судової незалежної експертизи України. URL: <https://www.ekspertiza.com.ua/uk/tse-korisno-znati/109-printsipi-sudovo-ekspertnoji-diyalnosti> (дата звернення: 01.03.2019).

³ Губін Г. Знач. твір. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1358> (дата звернення: 10.03.2019).

інститути науково-судової експертизи, науково-дослідні інститути судових експертиз, науково-дослідні експертно-криміналістичні центри та ін.).

Цілковито погоджуємося з Р. Сопільником, який зауважує, що повнота, правильність і об'єктивність експертного дослідження зумовлені відповідністю методів дослідження та висновків судових експертиз (експертів) сучасним вимогам і рівню наукового й технічного знання¹.

Висновки, які судовий експерт формулює під час проведення експертизи та зазначає у висновку судової експертизи, мають ґрунтуватися на всебічному та повному вивченні й аналізі наданих слідчим (судом) об'єктів дослідження із застосуванням спеціальних знань і необхідного комплексу засобів, методів, методичних рекомендацій та методик дослідження, офіційно схвалених для використання під час проведення експертизи.

Слід зазначити, що для якісного здійснення судово-експертної діяльності загалом і судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, для того щоб судовий експерт, відповідаючи на поставлені питання, був компетентним, обізнаним та будовав свою роботу на дотриманні загальних і спеціальних принципів адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності, система професійно-психологічної підготовки судових експертів має бути організована на доволі високому рівні.

Принципи, на яких засновано систему професійно-психологічної підготовки судових експертів, визначено на підставі мети, завдань і специфіки їхньої загальної та спеціальної професійної підготовки, а також основних завдань психологічної підготовки експертів².

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про судову експертизу»³ судово-експертну діяльність здійснюють за принципами:

- законності;
- незалежності;
- об'єктивності;
- повноти дослідження.

Принципи, обумовлені законодавцями, на слушну думку О. Олійника, і будуть спеціальними щодо адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності. Водночас вони тісно пов'язані із загальними принципами, тобто загальні принципи є підґрунтям, на якому розвиваються спеціальні принципи⁴.

¹ Сопільник Р. Л. Наукова обґрунтованість, об'єктивність, повнота експертного дослідження//*Medzinárodná vedecká konferencia «Právna veda a prax v tretom tisícročí»* (Кошице, 27—28.02.2015). Кошице, 2015. С. 194—196.

² Шевцов С. О., Лозова С. М. Судовий експерт: психологічні аспекти практичної діяльності: метод. посіб. Київ, 2011. С. 49.

³ Про судову експертизу: ...//*Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. № 28. Ст. 232.

⁴ Олійник О. О. Адміністративно-правове регулювання судово-експертної діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2014. С. 7.

Також О. Олійник зауважує, що принцип верховенства права — це принцип, за яким публічна адміністрація, здійснюючи адміністративно-правове регулювання судово-експертної діяльності, визнає такі цінності природного права, як гуманність, забезпечення прав і свобод людини та громадянина, справедливість та ін.; ці надбання перебувають на найвищому ієрархічному щаблі структурованої системи¹. М. Самбор і Н. Смілик доповнюють О. Олійника, зазначаючи, що «впровадження та утвердження верховенства права, принципу, що поєднує верховенство прав та свобод людини із принципом законності в діяльності органів держави і окремих їх посадових осіб, має бути визначальне для країни, та жодним чином значущість цього принципу не можна занижувати»².

У своїх працях О. Олійник також досліджує принципи законності, гласності й самостійності. Під час проведення аналізу принципів адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, можна взяти за основу погляди О. Олійника. Так, принцип законності у зазначеній сфері діяльності виявляється у трьох аспектах: 1) безпосередній поведінці фізичних осіб; 2) правовому закріпленні компетенції структур виконавчої, законодавчої та судової влади у питаннях судової експертизи й державних (недержавних) форм її проведення, здійсненні її на основі закону, із дотриманням конституційних прав і свобод людини (громадянина); 3) вимозі до всіх суб'єктів права неухильно й точно виконувати вимоги законів і заснованих на них підзаконних нормативно-правових актів щодо судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами³. Слід зауважити, що принцип гласності стосовно адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності (зокрема, у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами) є обмеженим. Однак, як перебачено Законом, судовий експерт не має права розголошувати дані, що стали йому відомими під час проведення експертизи. Принцип самостійності в цій сфері застосовують повною мірою, оскільки експерт під час проведення експертизи (зокрема, добираючи методи, методики дослідження й нормативно-довідкову літературу) діє самостійно, згідно з власними переконаннями та компетентністю на основі своїх спеціальних знань.

Розуміння принципів, висловлених О. Олійником, можна сприймати як підґрунтя для подальшого розвитку принципів адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні. Крім того,

¹ Олійник О. О. Зазнач. твір.

² Самбор М. А., Смілик Н. О. Окремі питання правового регулювання участі експерта у справах про адміністративні правопорушення//*Юридична наука*. 2014. № 1. С. 60.

³ Олійник О. О. Зазнач. твір.

заслужують на увагу положення про те, що принципи адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності доцільно класифікувати на загальні та спеціальні¹. Можемо припустити, що загальні принципи єдині для всіх адміністративно-правових відносин, а спеціальні — лише щодо питань адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності.

Пристаючи на запропоноване О. Олійником, маємо зазначити, що визначені у ст. 3 Закону України «Про судову експертизу» принципи здійснення судово-експертної діяльності (законності, незалежності, об'єктивності й повноти дослідження) є загальними для адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами.

Отже, аналізування Закону України «Про судову експертизу» виявило загальні принципи адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, для подальшого визначення та формування спеціальних принципів, що не знайшли свого законодавчого оформлення.

Під принципами адміністративного права слід розуміти основні вихідні, об'єктивно зумовлені засади, що є підґрунтям прав і свобод людини й громадянина, діяльності суб'єктів адміністративного права, нормального функціонування держави та громадянського суспільства².

В. Галуцько та О. Єщук вважають, що загальні принципи адміністративного права, закріплені в Конституції України, конкретизовано й розвинуто в законодавчих та інших нормативно-правових актах держави³. До них належать: принцип взаємної відповідальності держави та людини; принцип верховенства права; принцип демократизму правотворчості й реалізації права; принцип пріоритету прав і свобод громадянина й людини; принцип рівності громадян перед законом; принцип гуманізму та справедливості у відносинах між Державою і Людиною; принцип законності⁴.

Слушною для нашого дослідження є поділ принципів державного управління в організації судово-експертної діяльності на галузеві та міжгалузеві, територіальні, принципи єдиноначальності й колегіальності⁵. Ефективна організація системи установ судово-експертної діяльності в Україні та державного управління в цій сфері має важливе значення також для

¹ Галуцько В. В., Тополя Р. В., Єщук О. М., Саунін Р. Д. Зазнач. твір. С. 63.

² Галуцько В. В., Олефір В. І., Пихтін М. П. та ін. Адміністративне право України: навч. посіб.: у 2 т./за заг. ред. В. В. Галуцька. Херсон, 2011. Т. 1. С. 63.

³ Галуцько В. В., Тополя Р. В., Єщук О. М., Саунін Р. Д. Зазнач. твір. С. 64.

⁴ Галуцько В. В., Олефір В. І., Пихтін М. П. та ін. Зазнач. твір. С. 64—65.

⁵ Репешко П. І. Реалізація спеціальних принципів державного управління в організації судово-експертної діяльності//*Теорія та практика державного управління*. 2011. Вип. 1 (32). С. 152—158.

розв'язання спеціальних завдань (таких, як дотримання принципів адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами).

Наведені вище думки, погляди, спостереження та визначення дають підставу стверджувати, що загальні принципи адміністративного права є фундаментом для розвитку спеціальних принципів.

Слід зауважити, що спеціальні принципи адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, потрібні розглядати у взаємозв'язку із загальними принципами¹.

Зазвичай для проведення експертизи у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, фахівцеві слід мати й уміти застосовувати спеціальні знання (зокрема, у галузі автотехніки та транспортної трасології), адже проведення таких експертиз вимагає уважності, професійних умінь і компетентності та ін.

Так, основними завданнями проведення експертиз у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, є такі: 1) оцінити дії учасників дорожньо-транспортної пригоди в частині того, як вони мали діяти відповідно до вимог Правил дорожнього руху України; 2) визначити, чи мали учасники дорожньо-транспортної пригоди технічну можливість уникнути дорожньо-транспортної пригоди; 3) з'ясувати, чи існували в діях учасників дорожньо-транспортної пригоди невідповідності вимогам Правил дорожнього руху України; 4) дослідити (у разі невідповідності дій учасників дорожньо-транспортної пригоди вимогам Правил дорожнього руху України), чи перебувають ці невідповідності в причинному зв'язку з виникненням дорожньо-транспортної пригоди. Розв'язання цих завдань у подальшому допоможе суду ухвалити об'єктивне рішення щодо вини учасників дорожньо-транспортної пригоди.

Отже, одним зі спеціальних принципів адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, є принцип застосування спеціальних знань у галузі автотехніки.

Наступним спеціальним принципом адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, є принцип вузької спеціалізації, що сьогодні доволі актуально й важливо.

Іншим спеціальним принципом є принцип пріоритету прав громадян на отримання об'єктивної, обґрунтованої, незалежної та неупередженої судової автотехнічної експертизи.

¹ Галуцько В. В., Тополя Р. В., Єшук О. М., Саунін Р. Д. Знач. твір. С. 66.

Також не менш важливим спеціальним принципом адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, є принцип комплексності дослідження матеріалів справи про адміністративні правопорушення. Неможливо окремо розглядати пояснення учасників дорожньо-транспортної пригоди та свідків і протокол огляду місця ДТП та схему місця ДТП (у деяких випадках — пошкодження на транспортних засобах), адже цю процедуру слід проводити тільки в комплексі, системно, оскільки згадані елементи пов'язані між собою.

Щодо значення принципів адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, слід зазначити, що вони є підґрунтям адміністративно-правового механізму, центральним (хоча й теоретичним) елементом у формуванні та розвитку ефективної системи суспільних відносин, яка складається в цій сфері.

Висновки. Зважаючи на зазначені вище дослідження й аналіз, а також враховуючи нормативний і науковий матеріал, ми визначили, що загальними принципами адміністративного права, які застосовують у сфері адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами, є принципи верховенства права, законності та незалежності; об'єктивності; повноти дослідження, самостійності й відповідальності. До спеціальних принципів належать принципи об'єктивності, незалежності та повноти дослідження; комплексності дослідження матеріалів справи про адміністративні правопорушення; вузької спеціалізації.

References

- Bachynin, V. A., Zhuravskiy, V. S., Panov, M. I. (2003). *Filosofia prava*. Kyiv [in Ukrainian].
- Halunko, V. V., Olefir, V. I., Pykhtin, M. P. ta in. (2011). *Administratyvne pravo Ukrainy: navch. posib.: u 2 t*. Ed.: V. V. Halunko. Kherson. T.1. [in Ukrainian].
- Halunko, V. V., Topolia, R. V., Yeshchuk, O. M., Saunin, R. D. (2015). *Administratyvno-pravove rehuliuвання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів*: монографія. Kherson [in Ukrainian].
- Golovanov, V. N. (1970). *Zakony v sisteme nauchnogo znaniia*. Moscow [in Russian].
- Hubin, H. *Efektivnist dotrymanna pryntsyipiv sudovo-ekspertnoi diialnosti*. Ofitsiyniy sait hromadskoi orhanizatsii «Naukova spilnota». URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1358> (data zvernennia: 10.03.2019) [in Ukrainian].
- Kliuiev, O. M. (2019). Udoskonalennia ekspertnoho zabezpechennia pravosuddia: teoretychni, pravovi ta orhanizatsiini aspekty. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*: zb. nauk. pr. Kharkiv. Vyp. 19. URL: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2019.08> (data zvernennia: 01.12.2020) [in Ukrainian].
- Oliinyk, O. O. (2014). *Administratyvno-pravove rehuliuвання sudovo-ekspertnoi diialnosti*. (Abstract of candidates thesis). Kyiv [in Ukrainian].

- Oliinyk, O. O., Halunko, V. V., Yeshchuk, O. M. (2015). *Administratyvno-pravove rehuliuвання sudovo-ekspertnoi diialnosti*: monohrafiia. Kherson [in Ukrainian]. *Pryntsypy sudovo-ekspertnoi diialnosti*/Ofitsiyni sait sudovoi nezalezzhnoi ekspertyzy Ukrainy. URL: <https://www.ekspertiza.com.ua/uk/tse-korisno-znati/109-printsi-pi-sudovo-ekspertnoji-diyalnosti> (data zvernennia: 01.03.2019) [in Ukrainian].
- Pro sudovu ekspertyzu (1994): Zakon Ukrainy vid 25.02.1994 r. № 4038-KhII (zi zmin. ta dopov.). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. № 28. St. 232 [in Ukrainian].
- Repeshko, P. I. (2011). Realizatsiia spetsialnykh pryntsypiv derzhavnogo upravlinnia v orhanizatsii sudovo-ekspertnoi diialnosti. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*. Vyp. 1 (32) [in Ukrainian].
- Sambor, M. A., Smilyk, N. O. (2014). Okremi pytannia pravovoho rehuliuвання uchasti eksperta u spravakh pro administratyvni pravoporushennia. *Iurydychna nauka*. № 1 [in Ukrainian].
- Simakova-Yefremian, E. B. (2013). Do pytannia udoskonalennia deiakykh polozhen normatyvno-pravovykh aktiv shchodo ekspertnoho zabezpechennia pravosuddia Ukrainy. *Aktualni pytannia sudovoi ekspertyzy ta kryminalistyky: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf., prysviach. 90-richchiu stvorennia KhNDISE im. Zasl. prof. M. S. Bokariusa* (Kharkiv, 7—8.11.2013). Kharkiv [in Ukrainian].
- Simakova-Yefremian, E. B. (2019). Pro neobkhidnist udoskonalennia zakonodavstva shchodo zdiisnennia sudovo-ekspertnoi diialnosti v Ukraini. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*: zb. nauk. pr. Kharkiv. Vyp. 19. URL: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2019.09> (data zvernennia: 01.12.2020) [in Ukrainian].
- Sopilnyk, R. L. (1975). *Naukova obgruntovanist, obiektyvnist, povnota ekspertnoho doslidzhennia*. Medzinárodná vedecká konferencia «Právna veda a prax v treťom tisícročí» (Koshytse, 27—28.02.2015). Koshytse [in Ukrainian].
- Chahovets, R. V., Samsonov, H. V., Shlepakov, A. M., Peresyphkin, V. F. ta in. (1975). *Slovnnyk inshomovnykh sliv*. Kyiv [in Ukrainian].
- Shevtsov, S. O., Lozova, S. M. (2011). *Sudovyi ekspert: psykhoholichni aspekty praktychnoi diialnosti*: metod. posib. Kyiv [in Ukrainian].
- Iurydychna entsyklopediia*: u 6 t. (2003). Eds.: Yu. S. Shemshuchenko, M. P. Ziubliuk., V. P. Horbatenko ta in. Kyiv. T. 5 [in Ukrainian].

А. А. Казаров

ПРИНЦИПЫ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СУДЕБНО-ЭКСПЕРТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО ДЕЛАМ ОБ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЯХ, СВЯЗАННЫХ С ДОРОЖНО-ТРАНСПОРТНЫМИ ПРОИСШЕСТВИЯМИ

Рассмотрены вопросы, касающиеся принципов административно-правового регулирования судебной экспертной деятельности по делам об административных правонарушениях, связанных с дорожно-транспортными происшествиями. Принципы судебной экспертной деятельности разделены на общие и специальные. В настоящее время количество дорожно-транспортных происшествий в Украине растёт высокими темпами, что приводит к увеличению числа судебных процессов по административным

правонарушениям, связанным с дорожно-транспортными происшествиями, в результате увеличивается количество судебных экспертиз по указанным категориям дел.

Многие учёные рассматривали вопросы, связанные с принципами административно-правового регулирования судебно-экспертной деятельности. К сожалению, в этих исследованиях не уделено внимание вопросам, касающимся принципов административно-правового регулирования судебно-экспертной деятельности по делам об административных правонарушениях, связанных с дорожно-транспортными происшествиями. В связи с вышеизложенным вопрос о принципах административно-правового регулирования судебно-экспертной деятельности по делам об административных правонарушениях, связанных с дорожно-транспортными происшествиями, стал более актуальным.

Исследование показало, что специальные принципы тесно связаны с общими принципами. Также было установлено, что общими принципами административного права, применяемыми в административно-правовом регулировании судебно-экспертной деятельности по делам об административных правонарушениях, связанных с дорожно-транспортными происшествиями, являются принципы верховенства права, законности, независимости; объективности; полноты исследования, ответственности и независимости. Соответственно, специальными являются принципы самостоятельности, объективности и полноты исследования; комплексного изучения материалов по делам об административных правонарушениях; узкой специализации.

Ключевые слова: принципы, судебно-экспертная деятельность, административные правонарушения, дорожно-транспортное происшествие, административно-правовое регулирование, право, административное право.

A. Kazarov

PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF FORENSIC ACTIVITY IN CASES OF ADMINISTRATIVE OFFENSES RELATED TO TRAFFIC COLLISIONS

The issues related to the principles of administrative and legal regulation of forensic activity in cases of administrative offenses related to traffic collisions are considered. Attention is focused on division of the principles of forensic activity into general and special ones. The general and special principles of administrative and legal regulation of forensic activity in cases of administrative offenses related to traffic collisions are defined. Currently, the number of traffic collisions in Ukraine is growing at a high pace resulting in increase in the number of trials on administrative offenses related to traffic collisions and, as a result, the number of road-accident analyses in cases of administrative offenses is increasing. Many scientists considered issues related to the principles of administrative and legal

regulation of forensic activity. However, they did not study issues concerning the principles of administrative and legal regulation of forensic activity in cases of administrative offenses related to traffic collisions. In connection with the above, the issue of principles of administrative and legal regulation of forensic activity in cases of administrative offenses related to traffic accidents has become more topical. Research results have shown that special principles are closely linked to general principles. It was also established that general principles of administrative law which are applied in the field of administrative and legal regulation of forensic activity in cases of administrative offenses related to traffic collisions, are the principles of the rule of law, legality, independence; objectivity; research integrity, responsibility, independence. Accordingly, special principles are also independence, objectivity and integrity of research, the principle of integrated study of materials on cases of administrative offenses, the principle of narrow specialization. While conducting research, it also have been established that special principles are closely linked to general principles.

Keywords: principles, forensic activity, administrative offenses, traffic collision, administrative and legal regulation, law, administrative law.

Надійшла до редколегії 27.05.2020

Казаров А. О. Принципи адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з дорожньо-транспортними пригодами. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : зб. наук. пр. / редкол.: О. М. Ключев, В. Ю. Шепітько та ін. Харків : Право, 2020. Вип. 22. С. 260—271. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2020.20>.